

СЕКЦІЯ 12.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ

ЗАДЕРЕЙКО ОЛЕКСАНДР ВЛАДИСЛАВОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри інформаційних технологій, кандидат технічних наук

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЕРЖАВИ

Інформаційне довкілля значною мірою сприяє проведенню маніпуляцій з громадянами держави. З кожним днем все більше людей скаржаться на проблеми з мозковою діяльністю – на усе зростаючу неувважність (тобто неможливість концентрувати свою увагу, збиратися з думками для вирішення якихось завдань), на складності із запам'ятовуванням інформації, на фізичну неможливість читати великі тексти у будь-якій формі. Причина полягає в тому, що ніхто категорично не хоче відмовитися від постійної, цілодобової так званої «підключеності до інформації», а точніше до середовища, яке її містить (мережа інтернет). Іншими словами, прискорена втрата мозкових функцій починається тоді, коли людина вирішує бути постійно «на зв'язку». Спеціальні дослідження показали, що людина, постійно «підключена» до інтернет-ресурсів, текст не читає, а сканує як робот вихоплює звідусіль розрізнені шматки даних, постійно перескакує з одного місця на інше.

В ході досліджень з'ясувалося, що Інтернет-сторінки, не читаються громадянами, а найшвидше є видимими за шаблоном, що нагадує латинську літеру F [1]. Користувач спочатку прочитає декілька перших рядків текстового вмісту Інтернет-сторінки (іноді навіть повністю, від початку до кінця), потім перескакує на її середину, де прочитає ще декілька рядків (як правило, вже лише частково, не дочитавши рядка до кінця), а потім швидко спускається до самого низу сторінки подивитися, «виводи, результати або який кінець».

Усе більша кількість громадян випробовує колосальну скруту при читанні великих текстів, не кажучи вже про книги. Навіть блог-пости, розміром більші за три-чотири абзаци, вже здаються більшості занадто важкими і нудними для сприйняття, а тому не заслуговують навіть на елементарне вникання.

Виходить замкнутий круг – писати в мережних сервісах багато не має сенсу, оскільки це майже ніхто не читатиме, а скорочення описової

частини переданої думки призводить до ще більшої недоумкуватості не лише читачів, але й авторів. В результаті Інтернет-аудиторія масово втрачає інтелектуальні здібності.

Через постійну підключеність до мережі Інтернет різко погіршуються такі навички людини, як здатність повертатися до вже колись осмисленої інформації, аналізувати прочитане та підключати уяву.

Іншим безперечним чинником є старіння інформації, основна кількість якої сьогодні знецінюється прискореними темпами. Залежність цінності інформації від часу (закон старіння інформації – рис.1) апроксимується виразом вигляду [2 с. 219]:

$$C(t) = C_0 \exp(2.3t/\tau),$$

де: C_0 – цінність інформації у момент її виникнення (створення, отримання);

t – час від моменту виникнення інформації до моменту її використання;

τ – час від моменту виникнення інформації до моменту її старіння (тривалість життєвого циклу інформації).

Відповідно до рис.6 за час t_1 інформацію втрачає 25%, за час t_2 50%, за час життєвого циклу (τ) 90% своєї первинної величини C_0 .

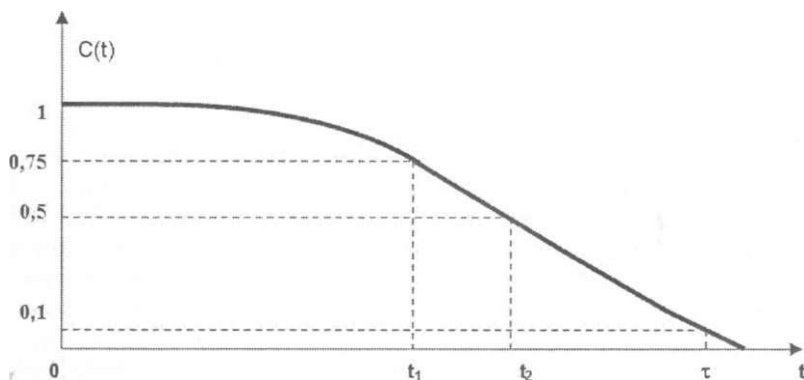


Рис. 1. Закон старіння інформації

Тривалість життєвого циклу інформації залежить від її виду і може коливатися у значному діапазоні. Наприклад, для пілотів реактивних літаків, автогонщиків інформація про положення машин в просторі застаріває за доли секунд. В той же час інформація про закони природи залишається актуальною упродовж багатьох віків.

Що стосується інформації, розташованої у соціальних мережах, то за різними оцінками від 80% до 95% інформації там є «шлаком». Наприклад, в російськомовному сегменті Twitter приблизно 7-8 мільйонів акаунтів, з яких «живі» – 1-1,5 мільйонів (ті, що взагалі виходять в ефір).

З них приблизно 500-700 тыс ботів. Приблизно 4-5 мільйонів повідомлень в день в російськомовному Twitter на 95% складаються тільки з перепостів. Користувачі нічого не додають від себе, вони просто поширюють (діляться, або обмінюються інформацією).

Спостерігається ще одна тенденція це міграція з блогосфери до різних соціальних мереж. Середній пост в соціальній мережі в п'ять разів менший, ніж в блогосфері. Люди звикають до дуже короткого обміну інформацією. У соціальних мережах користувачі пам'ятають тільки те, що відбувалося сьогодні або учора. Виникають об'єктивні передумови до безпам'яті. Інтернет-аудиторія швидко дурнішає та стає легко керованою.

Наприклад, часто у соціальні мережі вкидаються фальшиві повідомлення про смерть відомих людей. І кожного разу люди якщо не вірять, то звертають на цю подію увагу. Завсідники соціальних мереж на усе реагують так, ніби стикаються з цим уперше. Цим користуються обачливі професіонали, які займаються цілеспрямованим вкиданням в основному комерційного спаму. Під час виборів точно так поширюють політичну пропаганду.

Наприклад в Західному сегменті Інтернет є досить впливові інформаційні ресурси BBC, CNN, Foxnews та інші. Тепер їх ініціативу перехопила Wikileaks – західна інформаційна гармата. Декілька сотень найбільших світових ЗМІ «стоять в низькій стійці», готові передрукувати усе, що буде укинута в Wikileaks.

Формування кліпового мислення людини

Термін «кліпове мислення» – це процес віддзеркалення безлічі різноманітних властивостей об'єктів, без урахування зв'язків між ними, що характеризується фрагментарністю інформаційного потоку, алогічністю, повною різноманітністю інформації, що поступає, високою швидкістю перемикавання між частинами, фрагментами інформації, відсутністю цілісної картини сприйняття навколишнього світу.

Кліпове мислення формується таким чином: «на вході» людині дається такий великий об'єм інформації (за принципом «чим більше, тим краще»), що вона свідомо не може цілком переробити та засвоїти, в результаті свідомість «перемикається» в режим кліпового мислення і починає вибирати і обробляти тільки ту інформацію, яка ідентифікується ним як ключова, а уся інша інформація перестає сприйматися і часто навіть помічатися.

Фахівці виділяють п'ять передумов, які породили феномен «кліпового мислення» у суспільстві [3]:

- прискорення темпів життя та безпосередньо пов'язане з ним зростання об'єму інформаційного потоку, що породжує проблематику відбору і скорочення інформації, виділення головного та фільтрації зайвого;
- потреба в більшій актуальності інформації і швидкості її подання;
- збільшення різноманітності інформації, що поступає;
- збільшення кількості справ, якими одна людина займається одночасно;
- зростання діалогічності на різних рівнях соціальної системи.

Негативний вплив кліпового мислення

При кліповому мисленні уся інформація поступає до людини відразу і фільтрується по наявності ключових символів, причому в цьому процесі інформація штучно відділяється від контексту, а часто навіть і від змісту. Цей феномен призводить до таких негативних наслідків:

- людина не здатна довго концентруватися на інформації, у неї помітно знижується здатність до аналізу;
- падає рівень успішності і знижується коефіцієнт засвоєння знань;
- люди стають податливими до маніпуляцій і впливу.

Світ людини з сформованим кліповим мисленням перетворюється на калейдоскоп розрізнених фактів та уламків інформації. Людина звикає до постійної зміни повідомлень і вимагає нових.

Кліпове мислення спроектоване для виконавців, в основному середнього і нижчого рівня, і тих керівників нижчої і навіть середньої ланки, які покликані лише передавати вниз накази і інструкції від вищого керівництва. Вони можуть бути ефективними на своєму місці, діяти швидко і чітко у рамках готових і відпрацьованих схем. Такої кваліфікації, як раніше, від переважного числа працівників зараз не вимагається. Зараз головний показник – швидкість, а робота з великими об'ємами складної інформації, з нестандартними завданнями – це доля небагатьох фахівців.

Висновки. Сучасна держава, яка існує у епоху глобальної трансформації інформаційного середовища повинна знайти засоби впливу для стимулювання своїх громадян розрізнити поняття «інформація» (як вхідний потік), і «знання» (як перероблену інформацію). Рішення цього питання обумовлює два найбільш актуальних завдання, які стоять перед кожним громадянином держави, – вибирати з інформаційного струму значущу інформацію та протидіяти при цьому маніпуляції через інформаційну дію.

Список використаної літератури:

1. Как читают пользователи в интернете. F-паттерн. URL: http://www.annalevinson.com/service/reading_eye_tracking.html. (Дата звернення 20.04.2019).
2. Богущ В.М. Інформаційна безпека держави. / В. Богущ. О, Юдін, К.: «МК-пресс», 2005, 432 с.
3. Фрумкин К.Г. Клиповое мышление и судьба линейного текста // Internum 2010. – № 1. URL: <http://www.topos.ru/article/7371>. (Дата звернення 20.04.2019).

Ключові слова: трансформація інформаційного середовища, маніпуляція громадянами, старіння інформації, життєвий цикл інформації, інтернет-аудиторія, кліпове мислення.

Ключевые слова: трансформация информационной среды, манипуляция гражданами, старения информации, жизненный цикл информации, интернет-аудитория, клиповое мышление.

Key words: the transformation of the information environment, the manipulation of citizens, aging of information, information life cycle, the internet audience, clip thinking.